

СИГУРНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ НА ЖЕНИТЕ И МОМИЧЕТАТА

Проект „Равенство за местно развитие – приносът на общността“ се изпълнява с финансовата подкрепата на Столична община, Програма Европа 2016

Увод

Темата за сигурността и безопасността на жените и момичетата е много обширна и се отнася до сигурността и безопасността им във всички възрасти, през целия им живот, в населеното място, където живеят, в средата, в която учат или работят, в семейството и дори в онлайн пространството. Когато говорим за безопасност и сигурност на жените и момичетата в настоящата публикация, ние имаме предвид най-вече сигурност и безопасност чрез предотвратяване и превенция на *насилието, основано на пола*.

В публичното пространство в България за насилие, основано на пола започна да се говори особено активно преди няколко години във връзка с процеса на подписване и ратифициране на *Конвенцията за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулската конвенция)* на Съветът на Европа, която определи международните минимални стандарти за превенция и борба с насилието срещу жените и домашното насилие, за защита на жертвите и за санкционирането на извършителите.

България подписа Истанбулската конвенция през април 2016 година. Предстои нейната ратификация, след като бъде обществен преглед на съответствието на националното ни законодателство със стандартите на Конвенцията и се планират необходимите национални правни промени.

Настоящата публикация има за цел да разпространи знание за по-малко дискутираните форми на насилие над момичетата и жените и за добрите практики от Европа за съвместни усилия на НПО и местните власти за повишаване на чувствителността и информираността по темата, както и за дискутираните теми и отправените предложения на дискуссионния форум, проведен по проекта.

Повишаването на информираността и превенцията

Обсъждането на темата за насилието е много трудно, поради различни причини - отричане на проблема, недостатъчна информираност за формите и разпространението, заблуди за това, че насилието се случва само в някои социални слоеве или само при определени обстоятелства, и даже стереотипните, че пострадалите жени най-често сами са го провокирали.

Не може да се отрече, че в България за две от формите на насилие, основано на пола - домашното насилие и трафика на жени и момичета с цел сексуална експлоатация, се говори и вече се знае повече, благодарение на приетото специално национално законодателство (Закон за защита срещу домашното насилие и Закон за борба с трафика на хора), създаването на специализирани органи и услуги и множеството обществени кампании, водени през последните 20 години от НПО, медии и дори и от бизнеса.

За много от другите форми на насилие над жените и момичетата, обаче, *като сексуалното насилие - изнасилванията, блудствата, принудителните ранни бракове, заливането с киселина, проституцията, преследването и насилието в онлайн пространството*, почти няма проучвания у нас и са малко местните и националните кампании, поради което те като че ли остават в сянка, както по отношение на данните за разпространението им, така и по отношение на превенцията и борбата с последствията.

Повишаването на информираността за различните форми на насилие, основано на пола, е много важен елемент на превенцията, тъй като това е първата стъпка за промяна на нагласите и поведението, което е причина за насилието. Особено важно е по тези теми да има политическо говорене - от страна на държавните и местните власти - които да

изразяват нагласата за обществено осъждане на тези явления и готовността извършителите им да бъдат санкционирани по силата на закона.

Член 13 от *Истанбулска конвенция* изисква държавите, подписали и ратифицирали конвенцията да осъществяват редовно инициативи за повишаване на информираността като част от мерките за предотвратяване на насилието. Разпоредбата пояснява, че превенцията е свързана с развенчаването на митовите и всички теми табу около насилието, защото то не е само личен и семеен въпрос и засяга семействата от цяла Европа, от различни социални слоеве.

Темите табу

Формите на насилие над жените и момичетата са многобройни и повечето от тях са все още са табу. За някои от тях в обществото липсва разбиране, че са форми на насилие над жените и момичетата (ранните или принудителните бракове) и има много ниска чувствителност за това, за други - жертвите не споделят преживяното с години (сексуалното насилие), а за трети (преследването), в България все още няма правен инструмент за защита, а и липсва каквато и да било информираност и дискусия по темата.

Според единственото сравнително неотдавна проведено национално проучване за сексуалните престъпления, основани на пола у нас, осъществено от „Алфа Рисърч“ през 2010 година сред 1000 пълнолетни жени, 12 % от българките, включени в изследването, са заявили, че са преживели изнасилване, а за 89 % от анкетираните, проблемът е или много сериозен или сериозен.

Според данни на Националния статистически институт за периода 2010-2015 г. обаче броят на регистрираните изнасилвания в полицията в България всяка година прогресивно намалява от около 200 на около 150 на година, а осъдените са не повече от една четвърт от установените лица. Стабилни обаче остават в годините данните за цялата страна за сексуални посегателства над свързани лица и такива, които не могат да окажат съпротива поради това, че са малолетни, възрастни или с увреждания, което прави проблема обществено значим. По данни на ГД „Национална полиция“ в София за последното шестмесечие на 2016 г. са регистрирани само 4 изнасилвания и 8 блудствата (повечето блудства са извършени в градския транспорт).

За жертвите на преследването, както и преследването в онлайн пространството изобщо няма национална статистика и характерът на явлението е непознат за широката публика и още не се осъзнава като престъпление от извършителите и от жертвите му.

Добри практики за успешно сътрудничество между НПО и местните власти

Сътрудничеството между местните власти и НПО в Европа по отношение на превенцията на различните форми на насилие, основано на пола, вече има история. За някои кампании продължава да се говори, защото те докосват проблема и намират верния път за дискусии между граждани, НПО и местни власти как може да се направят промени така, че да бъде гарантирана сигурността и безопасността на жените и момичетата. Един от най-емблематичните примери в Европа е

Кампанията Z: „Нулева толерантност към насилието“ в Шотландия

През 1992 година Комисията за жените в Областния съвет на Единбург в сътрудничество с две НПО - Scottish Women's Aid и Rape Crisis, Шотландия, инициират кампанията „Нулева толерантност към насилието“ (Zero tolerance) - първата обществена кампания в Европа, която има за цел да предизвика дебат по отношение на физическото и сексуално насилие над жените и момичетата и да развенчае митовите и стереотипите за него в град Единбург. Инструментите на кампанията са пет черно бели плаката, създадени на

базата на контраста между стилните и ведри образи на жени и момичета на фона на шокиращите факти за насилието от реалния живот, като например: „Преди да навършат осемнадесет години една от тях ще бъде обект на сексуално посегателство“.

Плакатите се разпространяват чрез билбордове и по стените на обществените сгради из цял Единбург. Така посланията достигат бързо до широката публика, а кампанията е отразена от местните и национални медии, в организирани множество съпътстващи дискусии за професионалистите, НПО и местни власти. Вниманието на гражданите било привлечено и те станали двигателите на множество законодателни промени и промени в местните политики. След края на кампанията е създадена **Независима гражданска група** за проследяване на резултатите от въведените промени. Кампанията е вдъхновила и все още вдъхновява много подобни кампании, както във Великобритания, така и в други страни от ЕС.

Не само шокиращите образи за насилието могат да бъдат ефективен инструмент за привличане на общественото внимание. Когато едно послание трябва да достигне да много хора има и други инструменти, които могат да се окажат ефективни, както в

Кампанията „Торбичка от пекарната“ в Германия

През 2001 година управата на град Сабрюкен, Германия, се присъединява и подкрепя кампанията за повишаване на чувствителността и борбата със сексуалното насилие, която е иницирана

от местните НПО (Кризисен център за жертви на изнасилвания и НПО, което работи в областта на семейното планиране).

Кампанията използва едно нетрадиционно средство, за да разпространи информация и за да привлече внимание към проблема чрез данни за сексуалното насилие, които идват от горещата линия за пострадалите. Данните за броя на засегнатите от сексуално насилие развенчават много митове. Те са отпечатани на лицето на **хартени торбички**, които се използват в пекарните в града. На

гърба на торбичките е отпечатан календар със събитията, посветени на темата.

В дейностите за предотвратяване на насилието над жените се включват и местните власти, особено при отбелязването на Международния ден за предотвратяване на насилието над жените - 25 ноември, когато кампанията достига своя пик. Тя предизвиква оживен обществен дебат по темата и интереса на местните медии към проблема, което увеличава мащаба ѝ.

Сътрудничеството между НПО и местни власти може да бъде насочено не само към информирание и кампании, но и към разработване и управление на съвместни услуги. Така например

Инициативата за създаване на първия кризисен център за пострадали от изнасилвания в Португалия

е подета от **Португалската платформа за правата на жените**, която алармира за нарастващата толерантност към сексуалните посягателствата срещу жени и момичета, напълно беззащитни и същевременно лишени от услуга, която да им помогне да се справят с травмата и срама. Платформата създава съвместно с местните власти в Лисабон стандарт за кризисен център за пострадали от изнасилвания, като успява да обедини няколко НПО и местните власти (работещи в областта на здравеопазването и правосъдието) около идеята да се създаде нова общинска услуга - кризисен център за пострадали от изнасилване.

Буди интерес и **Дългогодишната инициатива и практика на кмета** на Лондон за обществено обсъждане веднъж годишно на проблемите на жените и момичетата в града и решенията за тяхното преодоляване. Местните власти в Лондон изготвят дългосрочни стратегически документи в областта на равнопоставеността на половете, с годишни програми за изпълнение в различни области. Така например в тазгодишната програма от стратегията за 2013-2017 г. за преодоляване на насилието над жените и момичета в града, са предвидени конкретни мерки за подобряване на средата в градския транспорт като форма на превенция за недопускане на подобни престъпления.

Препоръки от дискуссионния форум

На 21.11. 2016 г. в Столична библиотека Фондация „Център за изследвания и политики за жените“, съвместно със Столична библиотека, проведе дискуссионен форум на тема „Сигурност и безопасност на жените и момичетата“ с участието на Антоанета Василева от Фондация „Асоциация Анимус“ и Десислава Викторова от ГД „Национална полиция“, с водещ на дискусията г-жа Татяна Кметова, директор на Центъра за изследвания и политики за жените (ЦИПЖ).

Проявата отбеляза 19 ноември - Световен ден за борба с насилието над деца, и 25 ноември - началото на 16-дневната международна кампания за борба с насилието над жените.

Изводите и препоръките от дискуссионния форум очертаха няколко проблемни области:

Много от формите на насилие, основано на пола, са малко дискутирани у нас, като - изнасилванията и блудствата, ранните бракове и съжителствата на пълнолетни мъже с непълнолетни момичета, кибертормозът, насилие от страна на здравни институции при търсене на консултации и медицински услуги, свързани със сексуалното и репродуктивно здраве.

В София НПО в сътрудничество с местните власти вече са развили като държавно делегирани дейности много услуги за жени и деца, жертви на насилие, които работят професионално от години, и това сътрудничеството дава много добри резултати. На територията на столицата функционират кризисен център за жени, жертви на насилие и трафик, комплексни програми за подкрепа на жертвите, център за обществена подкрепа и звено майка и бебе, както и 2 горещи телефонни линии за деца и за жени, пострадали от насилие. Необходимо е обаче да се разпространява повече информация за тези услуги, за да могат жертвите бързо и лесно да потърсят помощ.

Нужни са повече дискусии и съвместна работа на НПО, местните власти и полицията за промяна на стереотипите по пол и за заявяване на откритата позиция за нулева толерантност към насилието, основано на пол, в публичното пространство, включително и от представители на институциите и местните власти, което засилва доверието в институциите и увереността на жертвите да потърсят правата си. Съвместната работа на НПО и местни власти трябва да се изразява и в повече регулярни срещи и дискусии между тях, посветени на борбата с новите предизвикателства и форми на насилие, основано на пола.

Дискусията потвърди, че сред основните фактори за намаляване на толерантността към насилието е превенцията, която може да се развие чрез инициативи в образованието, медиите и на работното място, както и чрез борба със стереотипите по пол в градската среда. По време на дискусията бе отправено предложение да се помисли за разработване на критерии за оценка на рекламното съдържание от гледна точка на недопускане на полови стереотипи и дискриминация по пол, които да бъдат включени в наредбата на Столична община относно рекламната дейност.

В хода на дискусиите бяха отправени и някои предложения за привличане на нови участници в последващи дискусии, като например социалните работници, които единствени имат информация за проблемите на възрастните и неподвижни жертви на насилие, както и предложения за инициативи, които биха подобрили превенцията на насилието:

- Награда за етично и професионално представяне на насилието, основано на пола, от медиите;
- Конкурс във всички столични училища и детски градини на тема „НЕ на насилието“ и инициативи, които насърчават равенството между половете -спортни състезания, изложби, дни на равенството.

Проектът се изпълнява в партньорство от:

Център за изследвания и политики за жените

Уебсайт: www.cwsp.bg
e-mail: cwsp@cwsp.bg

CWSP.bg

@CWSP_bg

Фондация „Център за изследвания и политики за жените“ е неправителствена организация, основана в гр. София, която работи по проучвания и проекти, анализи и предложения за подобряване на политиките по равнопоставеност на половете на национално и местно ниво.

Нашата мисия е самостоятелно и в партньорство със сродни български и международни неправителствени организации и граждански сдружения, както и с местните и национални власти и културни институти да насърчаваме и осъществяваме дейности, насочени към гарантиране на равнопоставеността на половете в икономическата и социалната сфера, женското здраве, защитата на женските човешки права.

СТОЛИЧНА БИБЛИОТЕКА

Уебсайт: www.libsofia.bg

stolichna.biblioteka

@Sofialibrary

Столична библиотека е създадена през 1928 г. и е най-голямата публична библиотека в страната с фонд над 1 милион тома и близо 40 хил. читатели. Тя разполага с 3 филиала в София – „Люлин“, „Сердика“ и „Студентски град“ и Детски отдел. Библиотеката е предпочитано място за представяне на нови книги, изложби, концерти, за провеждане на кръгли маси и дискусии.

Приоритетите на Столична библиотека са: дигитализация на книжовното ни наследство, разширяване на достъпа до информационните ресурси и създаване на атрактивни арт пространства за привличане нови читателски публики.